

De toekomst van de Theosofische Vereniging¹

– Ali Ritsema

Het lijkt mij voor zich spreken dat het de leden van een vereniging zijn die bepalen wat de toekomst van een vereniging, welke dan ook, is. Dit geldt uiteraard ook voor de Theosofische Vereniging nationaal gezien, voor een loge plaatselijk of regionaal gezien en impliciet ook voor de Theosophical Society internationaal gezien. Daarbij moet worden opgemerkt dat als de leden daar allemaal verschillende ideeën over hebben, de toekomst daar een uitwerking van zal zijn en dus, lijkt mij, verwarrend en chaotisch zal zijn en derhalve zwak. Dit wil niet zeggen dat er geen verschil van mening kan zijn of verschillende benaderingen; dat is een heel andere zaak. Om een sterk toekomstbeeld te hebben over wat nodig is voor een organisatie om überhaupt te kunnen overleven, is het nodig het doel, het centrale doel of de taak van, in ons geval de TV, helder voor ogen te hebben.

Ali Ritsema is voorzitter van de Theosofische Vereniging in Nederland.

Ik wil een passage van de *Mahatma Brieven* onder de aandacht brengen, omdat deze passage naar mijn mening heel helder en in een paar zinnen aangeeft wat de taak van de Theosophical Society (TS) is en daarna zal ik op een paar aspecten ervan kort ingaan.

Het gaat om een aanhaling van Koot Hoomi (KH) in brief 81. Zoals de meeste van de lezers zullen weten, is KH een van de Mahatma's die erin toegestemd heeft een correspondentie aan te gaan met de heren Sinnett en Hume in de jaren 80 van de 19^e eeuw.

In deze brief 81 heeft KH het over een verstikkende grijze mist die psychisch gezien over India hangt. Naar mijn mening is dat een mist die niet alleen toen over India hing maar die zich uitstrekt over de hele wereld, ook nu nog. En dan zegt KH en daar gaat het me om:

'Hier en daar twinkelt een lichtpuntje dat een nog enigszins spiritueel ingesteld mens aangeeft, een persoon die de hogere kennis zoekt en worstelt, strijd levert, om haar te verkrijgen. Als het bakenvuur van het Aryan occultisme ooit nog weer ontstoken zal worden moeten deze verspreide vonken verenigd worden om er de vlam van te maken. En dit is de taak van de T.S.'

H.P. Blavatsky (HPB) stelt het nog scherper als zij stelt in de *Esoterische Opstellen* dat ‘het occultisme de strijd moet winnen vóór het einde van de 21ste eeuw.

Werk voor de Theosophical Society

Dit betekent dat er werk aan de winkel is voor de Theosophical Society!

De verspreide vonken moeten verenigd worden om een vlam te maken voor het bakenvuur om de weg niet kwijt te raken in, zoals HPB het noemt, ‘de grenzeloze woestijn van illusie en materie, dat het aardse leven genoemd wordt.’

Dus laten we de mouwen maar opstropen en aan het werk gaan om uit te zoeken wat gedaan moet worden om het bakenvuur van het Aryan occultisme weer te ontsteken.

Overigens doet de aanhaling van KH sommigen misschien denken aan Stanza VII uit Deel II van *De Geheime Leer*, waar gezegd wordt, toen de Heren van Wijsheid afdaalden om weer geboren te worden, dat er ‘enigen intraden’; ‘zij werden de Arhats’. ‘Enigen wierpen de vonk uit; zij die slechts een vonk ontvingen, bleven ontbloot van kennis; de vonk gloeide zwak’. Anderen maken de koppeling niet; zij stelden dit uit; dat deel bleef zonder denkvermogen.

In *Esoterische Opstellen*, dat ook wel het derde deel van *De Geheime Leer* genoemd wordt, wordt gesteld dat dit het moment is waarop er een bijzondere vermenging plaats vindt van lichaam en geest. Dit is het begin van de strijd (bijna op leven en dood) tussen het goddelijke deel van de mens en het stoffelijke deel van de mens. Degenen die hun stoffelijke deel overwinnen, dus ‘meester’ worden over hun lichaam worden gerekend tot de ‘zonen van licht’. Zij zijn de Arhats die over het vuur van wijsheid beschikken. Zij zien helder; zij zijn de ‘zieners’. Degenen die de strijd met hun stoffelijke deel verliezen en ‘slaaf’ worden van de stof, worden ‘zonen van duisternis’ genoemd. Hun innerlijk licht is verduisterd of versluierd,

zo u wilt. Hun vonk brandt laag of zwak. Ik denk dan: dat zijn wij, onze vonk (van spiritueel bewustzijn) brandt zwak en wij moeten dat laag brandende vonkje individueel en collectief tot een vlam zien te maken.

Het Aryan occultisme

Laten we teruggaan naar de aanhaling van KH in genoemde brief 81 en onderzoeken wat uitgelegd wordt over de woorden ‘Aryan’ en ‘occultisme’.

In de *Theosophical Glossary* wordt het woord ‘occult’, ‘occultus’ uitgelegd als ‘verborgen’, ‘geheim’ en een occultist is iemand die de verschillende takken van de occulte wetenschap bestudeert. Occulte wetenschappen worden uitgelegd als zijnde ‘de wetenschap van de geheimen van de natuur – ook wel hermetische of esoterische wetenschappen genoemd’.

Ik denk dat je hier kunt verwijzen naar het derde doeleinde van de TV – het onderzoeken van de onverklaarde wetten van de natuur.

Het is deze occulte wetenschap die altijd verborgen geweest is en onderwezen werd in de mysteriescholen. De mysteriën worden dan ook wel genoemd: ‘het in de vorm van drama’s gegoten occultisme’.

Volgens HPB wordt met ‘waar occultisme’ Theosofie bedoeld en zij noemt dat ‘de grote verzaking van het zelf, onvoorwaardelijk en volstrekt in gedachten zowel als in daden. Het is *altruïsme*. Niet voor zichzelf maar voor de wereld leeft hij.’

KH maakt ditzelfde in andere woorden heel duidelijk als hij in brief 38 van de *Mahatma Brieven* zegt dat ‘het zelfzuchtigheid en exclusiviteit is die ons land hebben gedood en het uwe zullen doden’!! En exclusiviteit staat volgens het woordenboek voor: ‘het uitsluiten van anderen, kliekgeest’.

Wat wordt bedoeld met het woord ‘Arya’? Arya is een Sanskriet woord dat staat voor ‘the holy’, dat wat gewijd, geheiligd, geestelijk volmaakt is. Volgens de

Theosophical Glossary was het de titel die gegeven werd aan de Rishi's (= ander woord voor Adepten), degenen die de vier waarheden waren meester geworden en het pad naar nirvana, het viervoudige pad waren binnengegaan. Deze vier paden, die ook gezien kunnen worden als stadia, kunnen alleen worden binnengegaan dankzij grote spirituele ontwikkeling en groei in 'holyness' en worden ook genoemd de 'vier vruchten'.

Interessant! Want van 'vier vruchten' is ook sprake in Stanza VI, (sloka 7) van Deel I van *De Geheime Leer*, als aangegeven wordt wat de opdracht is op onze aarde (de vierde spaak van het kleine wiel, onze keten), namelijk: 'Bereik de vierde 'vrucht' van het vierde pad van kennis dat naar Nirvana² leidt en ge zult begrijpen, want ge zult zien.....'

Het vierde pad en de vierde vrucht. Waar slaat dat op?

Vier graden van Arhatschap

We hebben gezien dat er sprake is van vier paden of stadia van ontwikkeling naar nirvana; deze corresponderen met de vier graden van Arhatschap. De eerste graad wordt genoemd 'de srotapatti', hij die de stroom naar de nirvanische oceaan is binnengegaan. De tweede graad is een Sakridaganim, 'hij die nog maar één keer meer geboorte zal ontvangen voordat Nirvana bereikt wordt'. De derde graad is een Anagamin, 'iemand die niet langer geboren hoeft te worden in de wereld van verlangen'. Maar het is de Arhat (de vierde graad) die genoemd wordt 'the worthy one', 'hij die waardig is gebleken en goddelijke eerbewijzen heeft verdiend'; wij zouden zeggen cum laude geslaagd is. Het is de Arhat die het beste en hoogste pad is binnengegaan en die bevrijd is van wedergeboorte.

Met andere woorden: de Arhat heeft de vier waarheden ontdekt, en heeft de vierde vrucht bemachtigd van het vierde pad van kennis. Het is hij die begrijpt en ziet.....

(Uiteraard zijn de namen en de stadia slechts labels, naamkaartjes, die op zich niet belangrijk zijn.)

Een prachtig netwerk

We zijn inmiddels de 21ste eeuw binnengegaan; er ligt een prachtig netwerk van de Theosophical Society over de hele wereld. Wat gaan we daar mee doen in deze eeuw?

Zal aan de opdracht, die door KH geschetst wordt, gestalte worden gegeven? Zullen inderdaad de verspreide vonken, de nog enigszins spiritueel ingestelde mensen, verenigd worden om er de vlam voor het bakenvuur van te maken? Zal er geworsteld en strijd geleverd worden om de hogere kennis te verkrijgen? Zullen het occultisme en dus het altruïsme het winnen van het egoïsme, van de zelfzuchtigheid, van de klikgeest??

Het is, mijn inziens, de moeite om het te proberen méér dan waard.

En bovendien staan we niet met lege handen. Want wat ik tot dusver heb aangegeven mag dan misschien wat theoretisch lijken maar dat zijn woorden altijd. Het wordt praktisch op het moment dat we de aanwijzingen die gegeven zijn over dat Arya - pad, in ons leven daadwerkelijk opvolgen. En aanwijzingen worden genoeg gegeven. Sla er *De Stem van de Stilte* maar op na. In feite gaat dit boekje alleen maar over dit pad.

Volgens *De Stem van de Stilte* is het Pad één, maar aan het eind tweevoudig. De stadia ervan zijn aangegeven door vier en zeven poorten. Aan het ene eind: onmiddellijke gelukzaligheid en aan het andere: uitgestelde gelukzaligheid. Het ene pad staat bekend als het 'open' pad, ook wel genoemd het pad van bevrijding. Het tweede pad wordt genoemd het verborgen pad, oftewel het pad van verzaking en wordt daarom ook wel het 'pad van smart' genoemd. (Noemde HPB occultisme niet de grote verzaking van het zelf??)

‘Welk pad zul je kiezen, jij met het onverschrokken hart? De “leer van het oog”, viervoudig Dhyana, of zul je je weg zoeken door de Paramita’s, zes in getal, edele poorten van deugd die leiden naar Bodhi en naar Prajna, de zevende stap van Wijsheid?’

Het is de srotapatti, die de stroom is binnengegaan naar Nirvana en aan wie, na zeven korte en snel voorbijgaande geboorten nirvana ten deel zal vallen. Dit, zo wordt gesteld, is het pad van Dhyana. Dit is het open pad van eigen individuele bevrijding uit de gebondenheid aan de stof en van het lijden op deze wereld. Omdat dat het doel is wordt degene die dit pad gaat door nirvana als het ware geabsorbeerd, zonder een spoor achter te laten.

Zo gaat het echter niet als de srotapatti het Arya-Pad heeft afgelegd en zijn doel heeft bereikt. En *De Stem van de Stilte* legt in poëtische taal uit dat alle oorzaken om weer te worden geboren, moeten worden uitgerukt. Maar dan staat er: ‘Wacht leerling.....één woord nog. Kun je goddelijk mededogen vernietigen? Mededogen is geen attribuut. Het is de Wet der Wetten, eeuwige harmonie, een oeverloze universele essentie, de Wet van eeuwige liefde.’

Hier ligt het verschil tussen de twee paden. De gelukzalige staat van nirvana wordt opgegeven uit mededogen om slechts te leven voor het welzijn van de wereld. Dit is het pad van verzaking. De zevende stap is bereikt en de poort van uiteindelijke kennis doorgegaan maar slechts om weer met het lijden verenigd te worden. Hier wordt de srotapatti een bodhisattva. Hier wordt gekozen voor wijsheid en voor het doorgeven ervan! Het gaat erom dat allen en niet slechts een individu uiteindelijke bevrijding ten deel zal vallen. Immers, ‘Kan er gelukzaligheid zijn wanneer al wat leeft moet lijden? Zult u gered worden en de hele wereld horen wenen?’

Het geheim van dit alles ligt in het woordje ‘prajna, dat staat voor wijsheid maar dat, interessant genoeg, ook een synoniem is voor Mahat, en Mahat staat voor de ‘universal mind’, het universele denken. En in één van de Mahatma Brieven (de Engelse chronologische editie, p. 508) staat dat het alleen de adept is die over de werkelijke kennis beschikt omdat zijn ‘mind’, zijn denken dus, ‘*en rapport*’ is - in harmonie is - met de ‘universal mind’, met het universele denken.

Steil en doornig pad

Hier ligt de clou van dat verborgen pad, van het Aryan occultisme.

Dat het eenvoudig en gemakkelijk zal zijn om deze weg te bewandelen, zul je, denk ik, niemand horen zeggen. Het pad wordt niet voor niets steil en doornig genoemd.

Desalniettemin ligt het er, het ligt in feite voor onze neus als we maar zouden willen begrijpen en zien....

Gedurfd? Ja! Uitdagerd? Zeker! Onmogelijk? Nee! Het ligt binnen het bereik van elk mens maar het moet wel kenbaar worden gemaakt.

Het is in feite het pad van wat genoemd wordt ‘de opwaartse boog’, waarbij de spirituele kant van de mens zich langzamerhand bevrijdt van de gehechtheden aan de materiële kant van het leven waardoor uitbreiding van bewustzijn kan plaatsvinden en de mens langzamerhand in staat is zich af te stemmen op gebied van het universele denken.

Dit was het thema van het wereldcongres in Sydney, afgelopen januari: ‘In tune with the Universe’.

Theosofisch gedachtegoed duidt de weg

De wereld is in nood en zal in nood blijven verkeren zolang het denken van de mens ik-gericht en dus beperkt en begrensd is. Dat de wereld een bakenvuur, een oriëntatiepunt, nodig heeft zodat de mens, de mensheid, bewust kan evolueren in

bedoelde richting, opwaarts, staat voor mij buiten kijf. Het is het theosofisch gedachtegoed dat duidelijk en onomwonden de weg duidt voor wie het wil zien. Hoe zou de weg, het pad, überhaupt gevonden kunnen worden als er geen baken zou zijn? Om het bakenvuur vanuit de verre verten te kunnen zien is het nodig dat de vlam helder en sterk is. Daarvoor te zorgen nu

en in de toekomst is de taak van de Theosofische Vereniging.

Noten

1. De Theosofische Vereniging in Nederland is de Nederlandse afdeling van de Theosophical Society (Adyar).

2. Nirvana is een Sanskriet woord dat betekent 'uitblazen'; bedoeld wordt het uitroeien van de gehechtheden aan het wereldse bestaan.

FOR YOUR INFORMATION

The European School of Theosophy

will hold its annual study week at
The International Theosophical Centre
at Naarden, The Netherlands

22nd -29th September 2001

'The Spectrum of Theosophy'
with
Edi Bilimoria ~ Geoffrey Farthing
Yves Marcel ~ Phan-Chon-Tôn
Colin Price ~ Harold Tarn

The European School of Theosophy is intended to advance students of Theosophy to a deeper understanding of the theosophical teachings. The directors advise intending participants that it would be helpful to read 'The Key to Theosophy' before attending.

The daily programme will start with meditation followed by lectures and discussions. The evening programmes include music with devotional reading, a lecture on the history of the Dutch Section and a concert of baroque music. A mid week afternoon outing is being considered. For further information and an application form, write to the Secretary: Ingrid Eberhard-Evans
Benglog, Llanddeiniol, Llanrhystud SY23 5AW
Wales U.K.
Tel/Fax: 0044 (0)1974 202958
E-mail: ingridee@lineone.net

The Directors of the School would not wish anyone to be prevented from attending for financial reasons. Write to the Secretary giving your theosophical background.